

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/97/2001

O WYBORACH DO SENATU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Mimo że już od przeszło dekady w naszym systemie politycznym funkcjonuje izba wyższa parlamentu, ciągle jednak sens jej istnienia i funkcje nie do końca są dla wszystkich czytelne. Czy Senat to taki Sejm bis, gdzie większość parlamentarna po raz drugi zatwierdza decyzje lub co najwyżej koryguje ewentualne błędy lub niedorzeczności popełniane przez kolegów z izby niższej, czy też izba wyższa ma wobec Sejmu pełnić autonomiczne funkcje? Praktyka polityczna i trwające dyskusje nie przyniosły jeszcze zadowalającej odpowiedzi na te pytania.

LOGIKA GŁOSOWANIA DO SENATU

W sondażach popularności partii politycznych, a także sondażach przedwyborczych zwykle przyjmuje się założenie, iż wyborcy zarówno w wyborach do Sejmu, jak i do Senatu głosować będą na tę samą partię polityczną. Na potrzeby sondażu takie upraszczające założenie jest dopuszczalne, gdyż rzeczywiście zwykle większość wyborców tak czyni. Jednakże faktyczne wybory pokazują również, że niekiedy wyborcy nie są konsekwentni - na przykład gdy w ich okręgu wyborczym startuje znany bądź lubiany polityk, popierają właśnie jego. W tym przypadku wyborcy bardziej zwracają uwagę na osobę kandydata niż na jego przynależność czy rekomendację partyjną. Taki model głosowania często pojawia się w przypadku wyborów do Senatu. Do tego rodzaju logiki głosowania odwołują się zwolennicy zmodyfikowania roli izby wyższej parlamentu.

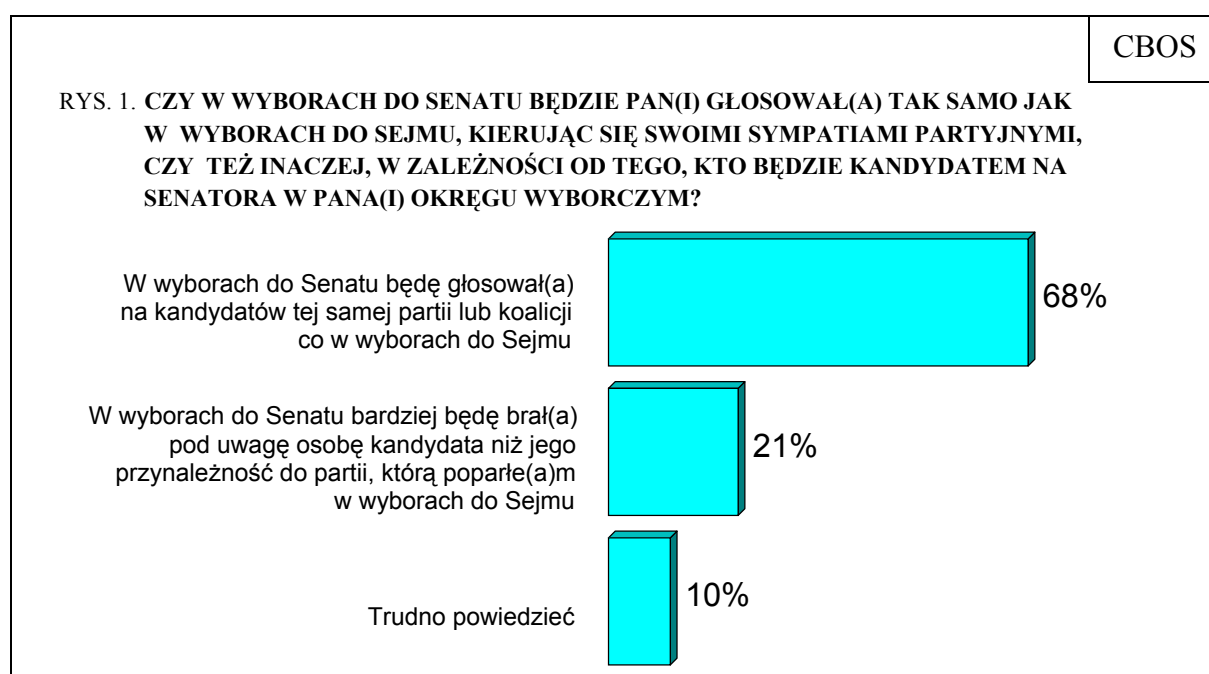
Osoby deklarujące udział w najbliższych wyborach zapytaliśmy¹, czy 23 września w głosowaniu do Senatu poprą kandydatów tego samego ugrupowania, na które będą

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (134) przeprowadzono w dniach 6-9 lipca 2001 roku na 1015-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

głosować w wyborach do Sejmu, czy też dopuszczają możliwość poparcia innego kandydata, stawiając na drugim planie jego rekomendację partyjną.

Większość respondentów (68%) prezentuje postawę konsekwentnego wyborcy, który w wyborach zarówno do izby niższej parlamentu, jak i wyższej głosuje na to samo ugrupowanie. Przy czym niemal dwie trzecie (63%) czyni to bardzo zdecydowanie twierdząc, że na pewno w obu przypadkach będzie głosować na kandydatów tej samej partii. Jedynie co piąty potencjalny uczestnik wyborów dopuszcza możliwość odejścia od konsekwentnego głosowania według logiki partyjnego poparcia.

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH UDZIAŁ W NAJBLIŻSZYCH WYBORACH (N=605)

Najbardziej otwarci na możliwość innego głosowania w wyborach do Senatu niż do Sejmu są młodzi wyborcy (do 24 roku życia), a także mieszkańcy największych i najmniejszych miast - wśród nich jedna trzecia dopuszcza możliwość niezachowania „partyjnej” konsekwencji w głosowaniu.

Biorąc pod uwagę orientację polityczną badanych można stwierdzić, że model głosowania „na osobę”, a nie „na partię” w największym stopniu odpowiada wyborcom określającym swoje poglądy jako centrowe. Wśród zdeklarowanych sympatyków najbardziej

liczących się ugrupowań politycznych najwięcej osób, które twierdzą, iż zwracają większą uwagę na osobowość kandydata, niż to skąd przychodzi i jakie siły polityczne go popierają, można spotkać w elektoratach UW i PiS. Natomiast największe przywiązanie do konsekwencji swego wyboru demonstrują wyborcy AWSP.

Tabela 1

Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych	Czy w wyborach do Senatu będzie Pan(i) głosował(a) tak samo jak w wyborach do Sejmu, kierując się swoimi sympatiami partyjnymi, czy też inaczej, w zależności od tego, kto będzie kandydatem na senatora w Pana(i) okręgu wyborczym? (N= 605)		
	Będę głosował(a) na kandydatów tej samej partii lub koalicji co w wyborach do Sejmu	Bardziej będę brał(a) pod uwagę osobę kandydata niż jego przynależność do partii, którą poparł(a)m w wyborach do Sejmu	Trudno powiedzieć
	w procentach		
AWSP	82	18	0
PO	77	20	2
SLD+UP	76	19	5
PSL	75	21	4
PiS	61	39	0
UW	58	42	0

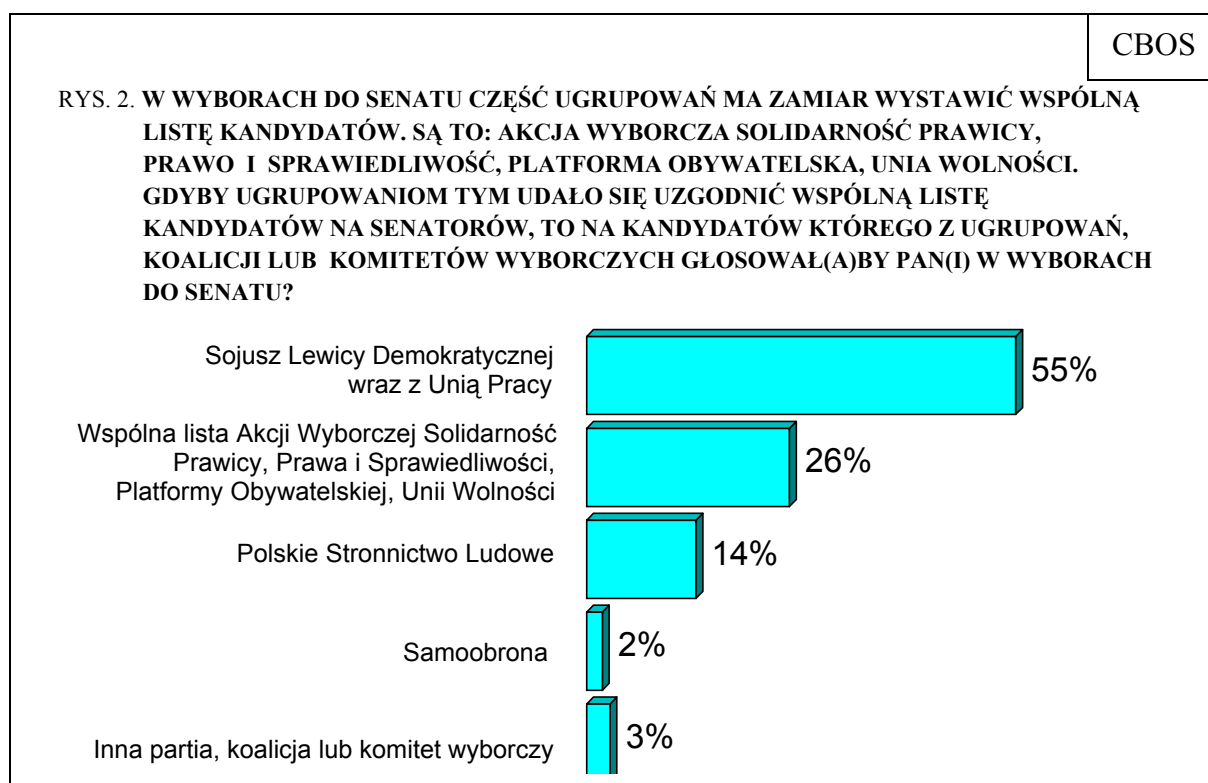
O SZANSACH BLOKU SENAT 2001

Na początku roku wśród polityków reprezentujących prawą stronę sceny politycznej pojawiła się koncepcja, by wobec druzgocącej przewagi, jaką w sondażach popularności ma koalicja SLD+UP, stworzyć wspólną listę wyborczą w wyborach do Senatu. Tym samym zjednoczona centroprawica mogłaby skuteczniej przeciwstawić się potencjalnemu zwycięzcy wyborów i w przyszłej kadencji zapewnić Senatowi możliwość realizacji konstytucyjnego zadania, jakim jest kontrola i weryfikacja prac Sejmu.

Osoby deklarujące chęć udziału w wyborach zapytaliśmy, jak w przypadku powodzenia tego przedsięwzięcia głosowałyby w wyborach do Senatu.

Przy uwzględnieniu Bloku Senat 2001 i skróconej listy partii deklaracje ankietowanych dotyczące wyborów do Senatu nie odbiegają znacząco od deklaracji głosowania w wyborach do całego parlamentu (w lipcu suma głosów oddanych łącznie na ugrupowania tworzące Blok Senat 2001 wyniosła 29%²). Poparcie dla Bloku Senat 2001 jest o połowę niższe niż dla koalicji SLD+UP.

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH UDZIAŁ W NAJBLIŻSZYCH WYBORACH (N=508)*

* Pominięto kategorię „trudno powiedzieć”.

Sondażowe deklaracje ankietowanych jak na razie nie wskazują, by zjednoczona centroprawica mogła zyskać większe poparcie wyborców niż centroprawica rozproszona. Znany z przeszłości (z okresu tworzenia AWS) efekt „premii za jedność” w tym przypadku się nie pojawił. Co więcej, wydaje się, że niewielka część wyborców niektórych ugrupowań centroprawicy tak dalece nie lubi któregoś z potencjalnych współkoalicjantów³, że wobec

² Por. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w lipcu”, lipiec 2001.

³ Najbardziej nielubianym ugrupowaniem jest AWSP. Na pewno nie głosowały na nie m. in. więcej niż jedna trzecia wyborców PiS (37%) i ponad jedna czwarta zwolenników PO (28%). Por. komunikat CBOS „Przed wyborami parlamentarnymi - pewność głosowania, alternatywy wyborcze, elektoraty negatywne”, czerwiec 2001.

perspektywy połączenia z nielubianą organizacją wołałaby przerzucić swój głos na kogoś innego (niewchodzącego w skład bloku) lub też w ogóle zrezygnować z udziału w wyborach. Oczywiście trzeba pamiętać, że idea wspólnej listy kandydatów jest związana przede wszystkim z ordynacją wyborczą i sposobem podziału mandatów po wyborach - ugrupowania zyskujące oddzielnie małe poparcie (w tym na tyle małe, że nie przekroczyłyby wymaganego progu), otrzymałyby mniej miejsc w Senacie niż wspólny blok. Pamiętajmy również, że Blok Senat 2001 dopiero zaczyna brać udział w kampanii.

Zdecydowana większość ankietowanych deklaruje, że w wyborach do Senatu będzie głosować tak samo jak w wyborach do Sejmu, konsekwentnie kierując się swoimi preferencjami partyjnymi. Trzeba jednak zastrzec, że podczas badania ankietowego respondenci starają się dobrze wypaść, a częścią tych starań jest chęć wykazania się konsekwencją w odpowiedziach i czynionych wyborach. Nie można zatem wykluczyć, że w dniu wyborów, kiedy będziemy głosować na konkretne osoby, mniej lub bardziej znane i lubiane osobistości życia publicznego, decyzje wyborców nie będą już tak konsekwentne. W przypadku Bloku Senat 2001 wiele będzie zależało od tego, jak ten blok będzie prezentowany w kampanii wyborczej - czy jako efekt partyjnego kompromisu i parytetowego podziału mandatów czy też jako wspólna lista niezależnych i faktycznych autorytetów.

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy w wyborach do Senatu na pewno będzie Pan(i) głosował(a) tak samo jak w wyborach do Sejmu kierując się swoimi sympatiami partyjnymi, czy też inaczej, w zależności od tego, kto będzie kandydatem na senatora w Pana(i) okręgu wyborczym?
1 - W wyborach do Senatu na pewno będę głosował(a) na kandydatów tej samej partii lub koalicji co w wyborach do Sejmu; 2 - W wyborach do Senatu raczej będę głosował(a) na kandydatów tej samej partii lub koalicji co w wyborach do Sejmu; 3 - W wyborach do Senatu raczej będę brał(a) pod uwagę osobę kandydata niż jego przynależność do partii, którą poparzę(a)m w wyborach do Sejmu; 4 - W wyborach do Senatu na pewno bardziej będę brał(a) pod uwagę osobę kandydata niż jego przynależność do partii, którą poparzę(a)m w wyborach do Sejmu

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	63	5	9	12	10	605
Płeć						
Mężczyźni	66	5	10	10	9	310
Kobiety	60	5	8	14	12	294
Wiek						
18-24 lat	48	7	18	17	10	74
25-34	63	7	9	13	8	86
35-44	61	5	8	15	11	125
45-54	69	6	10	12	9	147
55-64	64	2	10	7	14	71
65 lat i więcej	68	3	8	8	12	102
Miejsce zamieszkania						
Wies	62	7	7	12	12	225
Miasto do 20 tys.	50	12	16	15	8	58
20-100 tys.	71	3	7	9	11	121
101-500 tys.	69	3	7	10	11	112
501 tys. i więcej mieszk.	58	4	16	18	5	88
Wykształcenie						
Podstawowe	66	3	4	8	19	140
Zasadnicze zawodowe	62	4	6	16	11	166
Średnie	60	8	13	12	8	233
Wyższe	70	4	14	12	0	64
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	75	3	8	12	2	49
Prac.umysł.niż.szczebla	64	4	13	13	6	59
Pracownicy fiz.- umysł.	62	2	15	9	13	47
Robotnicy wykwalifikowani	64	0	3	13	14	51
Robotnicy niewykwalifik.	62	0	7	35	0	23
Rolnicy	72	12	1	8	8	46
Pracujący na własny rach.	71	21	1	6	2	38
Bierni zawodowo						
Rencjści	62	6	10	9	13	50
Emeryci	64	3	11	7	14	124
Uczniowie i studenci	40	12	25	13	10	37
Bezrobotni	53	0	4	24	18	63
Gospodynie domowe i inni	77	0	6	13	4	18
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	64	3	13	11	9	107
społce właścicieli	80	3	3	9	6	53
prywatnych i państwa	59	10	6	19	6	101
sekt. pryw. poza rolnict.	67	10	3	9	12	65
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	55	5	3	19	19	58
276-399	52	8	9	21	10	53
400-549	64	4	11	10	11	117
550-799	71	5	7	9	8	86
Powyżej 799 zł	64	3	10	13	10	135
Ocena własnych war. mater.						
Złe	61	5	8	13	12	195
Średnie	66	4	7	12	11	277
Dobre	60	6	15	13	6	131
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	62	11	11	2	14	37
Raz w tygodniu	60	5	10	13	12	308
1-2 razy w miesiącu	58	10	6	13	14	98
Kilka razy w roku	73	2	11	10	4	105
W ogóle nie uczestniczy	69	3	6	19	3	56
Poglądy polityczne						
Lewica	75	4	5	9	6	238
Centrum	49	5	14	20	12	153
Prawica	64	7	11	10	8	136
Trudno powiedzieć	54	4	7	11	24	78

Tabela 2. W wyborach do Senatu część ugrupowań ma zamiar wystawić wspólną listę kandydatów. Są to: Akcja Wyborcza Solidarność Prawicy, Prawo i Sprawiedliwość, Platforma Obywatelska, Unia Wolności. Gdyby ugrupowaniom tym udało się uzgodnić wspólną listę kandydatów na senatorów, to na kandydatów którego z ugrupowań, koalicji lub komitetów wyborczych głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Senatu? 1 - Sojusz Lewicy Demokratycznej wraz z Unią Pracy; 2 - Polskie Stronnictwo Ludowe; 3 - Samoobrona; 4 - wspólna lista Akcji Wyborczej Solidarność Prawicy, Prawa i Sprawiedliwości, Platformy Obywatelskiej i Unii Wolności; 5 - Inna partia, koalicja lub komitet wyborczy

	(%)					
	1	2	3	4	5	Liczba osób
Ogółem	55	14	2	26	3	508
Płeć						
Mężczyźni	58	15	1	24	2	282
Kobiety	52	12	3	27	5	226
Wiek						
18-24 lat	56	9	1	34	0	63
25-34	53	12	3	24	7	75
35-44	47	19	1	27	6	108
45-54	64	13	3	18	2	126
55-64	61	12	3	23	1	56
65 lat i więcej	48	15	1	33	3	80
Miejsce zamieszkania						
Wies	47	28	3	18	4	188
Miasto do 20 tys.	50	10	5	28	6	51
20-100 tys.	70	9	2	18	1	98
101-500 tys.	66	4	1	27	2	95
501 tys. i więcej mieszk.	44	0	0	51	5	76
Wykształcenie						
Podstawowe	54	24	6	15	1	108
Zasadnicze zawodowe	55	17	1	21	6	143
Średnie	60	7	1	29	3	196
Wyższe	41	10	1	46	3	60
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	43	5	0	49	3	41
Prac.umysł.hiż.szczegół.	58	11	1	30	0	55
Pracownicy fiz.- umysł.	44	9	0	41	7	40
Robotnicy wykwalifikowani	67	5	0	26	2	41
Robotnicy niewykwalifik.	79	14	0	7	0	22
Rolnicy	26	55	7	3	9	41
Pracujący na własny rach.	68	0	0	28	4	35
Bierni zawodowo						
Renciści	63	14	0	20	2	40
Emeryci	54	13	1	28	4	97
Uczniowie i studenci	58	11	0	32	0	33
Bezrobotni	58	15	8	12	8	47
Gospodynie domowe i inni	60	13	11	17	0	16
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	55	11	1	31	3	97
społecz. właścicieli	54	0	0	46	0	43
prywatnych i państwa	61	11	0	26	2	89
sekt. pryw. poza rolnict.	26	53	9	3	0	56
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	55	17	8	14	7	43
276-399	60	24	1	8	7	47
400-549	54	13	1	29	3	106
550-799	69	3	0	25	2	68
Powyżej 799 zł	54	7	1	35	3	115
Ocena własnych war. mater.						
Złe	55	16	4	19	6	155
Średnie	54	16	1	26	3	235
Dobre	57	8	0	33	2	117
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	19	9	0	71	0	29
Raz w tygodniu	49	15	2	30	3	251
1-2 razy w miesiącu	53	28	0	11	8	79
Kilka razy w roku	69	5	4	19	2	100
W ogóle nie uczestniczy	79	3	0	16	2	49
Poglądy polityczne						
Lewica	83	10	0	6	2	220
Centrum	45	22	4	27	7	122
Prawica	15	10	0	68	7	118
Trudno powiedzieć	52	18	12	10	8	49